

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

AUTISMIKIRJOA KOSKEVA TERMINOLOGIA TUTKIMUKSEN VALOSSA

peicas -hankkeessa toteutetun kyselytutkimuksen esittelyä

Katja Dindar & PEICAS-tutkimusryhmä
Autismikirjon syyspäivät 28.10.2023

Suomen Akatemia

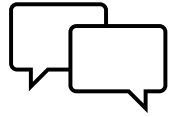

Puheenvuoron sisältö

- Kyselytutkimuksen toteutus
- Tuloksia
- Mitä tuloksista voidaan ajatella?
- Mitä tutkia lisää? Mitä tehdä toisin tulevaisuudessa?

Terminologian tutkimus tällä hetkellä

Autismikirjoa koskevasta terminologiasta käyty viime vuosina [vilkasta keskustelua](#) ja tehty useita [kansainvälisiä kyselytutkimuksia](#)

Autismikirjon henkilöiden suosiman terminologian on todettu eroavan esimerkiksi ammattihenkilöiden suosimasta terminologiasta

Englannin kielessä erot paikantuvat usein [henkilölähtöisen](#) (esim. engl. person with autism) ja [identiteettilähtöisen](#) (esim. engl. autistic person) terminologian välille

Miksi kyselytutkimus toteutettiin?

Soveltuvatko **kansainväliset** ja pääosin **englanninkieliset** tutkimustulokset suomen kieleen ja Suomen kontekstiin?

Ammattieettisesti tärkeää tietää, kuinka puhua ja kirjoittaa autismikirjosta kunnioittavasti suomenkielisissä **virallisissa yhteyksissä** (esim. erilaisissa koulun ja terveydenhuollon vuorovaikutustilanteissa ja tieteellisissä julkaisuissa)

Miten kyselytutkimus toteutettiin?

Monivalintavaihtoehtoiksi valittiin kansainvälisten tutkimusjulkaisujen pohjalta termejä

Termeille valittiin joko yleisesti suomenkielessä käytössä olevat käännökset tai tuotettiin käännökset

Termi oli mahdollista kirjoittaa kyselyyn myös itse sopivan vaihtoehdon puuttuessa

Miten osallistavaa otetta toteutettiin?

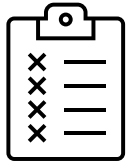
4 vapaaehtoista autismikirjon aikuista pyydettiin kommentoimaan kyselypohjaa ja sen termivaihtoehtoja. Kommenttien pohjalta toteutettiin muutoksia

Tutkimus- ja kirjoittajaryhmässä mukana autismikirjon aikuisia

Kyselytutkimus

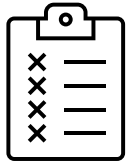
Verkkokysely keväällä 2021

Mitkä käsitteet olisivat **parhaimpia** kuvaamaan **autismikirjoa** virallisissa yhteyksissä? Miksi?

Kyselytutkimus

Verkkokysely keväällä 2021

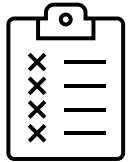

Mitkä käsitteet olisivat **huonoimpia** kuvaamaan **autismikirjoa** virallisissa yhteyksissä? Miksi?

Kyselytutkimus

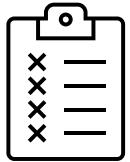
Verkkokysely keväällä 2021

Mitkä käsitteet olisivat **parhaimpia** kuvaamaan **autismikirjon henkilöitä** virallisissa yhteyksissä? Miksi?

Kyselytutkimus

Verkkokysely keväällä 2021

Mitkä käsitteet olisivat **huonoimpia** kuvaamaan **autismikirjon henkilöitä** virallisissa yhteyksissä? Miksi?

Kyselytutkimus

186 vastaajaa

autismikirjon aikuisia

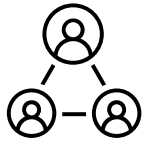
autismikirjon henkilöiden läheisiä (esim. vanhemmat, sisarukset, ystävät)

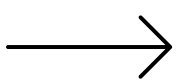
autismikirjon henkilöiden kanssa tai autismikirjon parissa työskenteleviä ammattihenkilöitä (esim. lääkärit, opettajat, tutkijat)

Kyselytutkimus

39 % vastaajista koki kuuluvansa useampaan kuin yhteen sidosryhmään

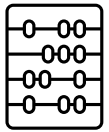

Tutkimuksissa tärkeää huomioida, että **vastaajat voivat edustaa useita sidosryhmiä**

Esim. autismikirjon henkilöt voivat vastata myös esimerkiksi autismikirjon lapsen läheisinä tai ammattihenkilöinä

Kyselytutkimus

Vastaajat jaettiin ryhmiin heidän merkitsemänsä **ensisijaisen** sidosryhmän perusteella, jotta ryhmiä voitiin vertailla toisiinsa tilastollisesti

64 **autismikirjon** aikuista

73 autismikirjon henkilöiden **läheistä**

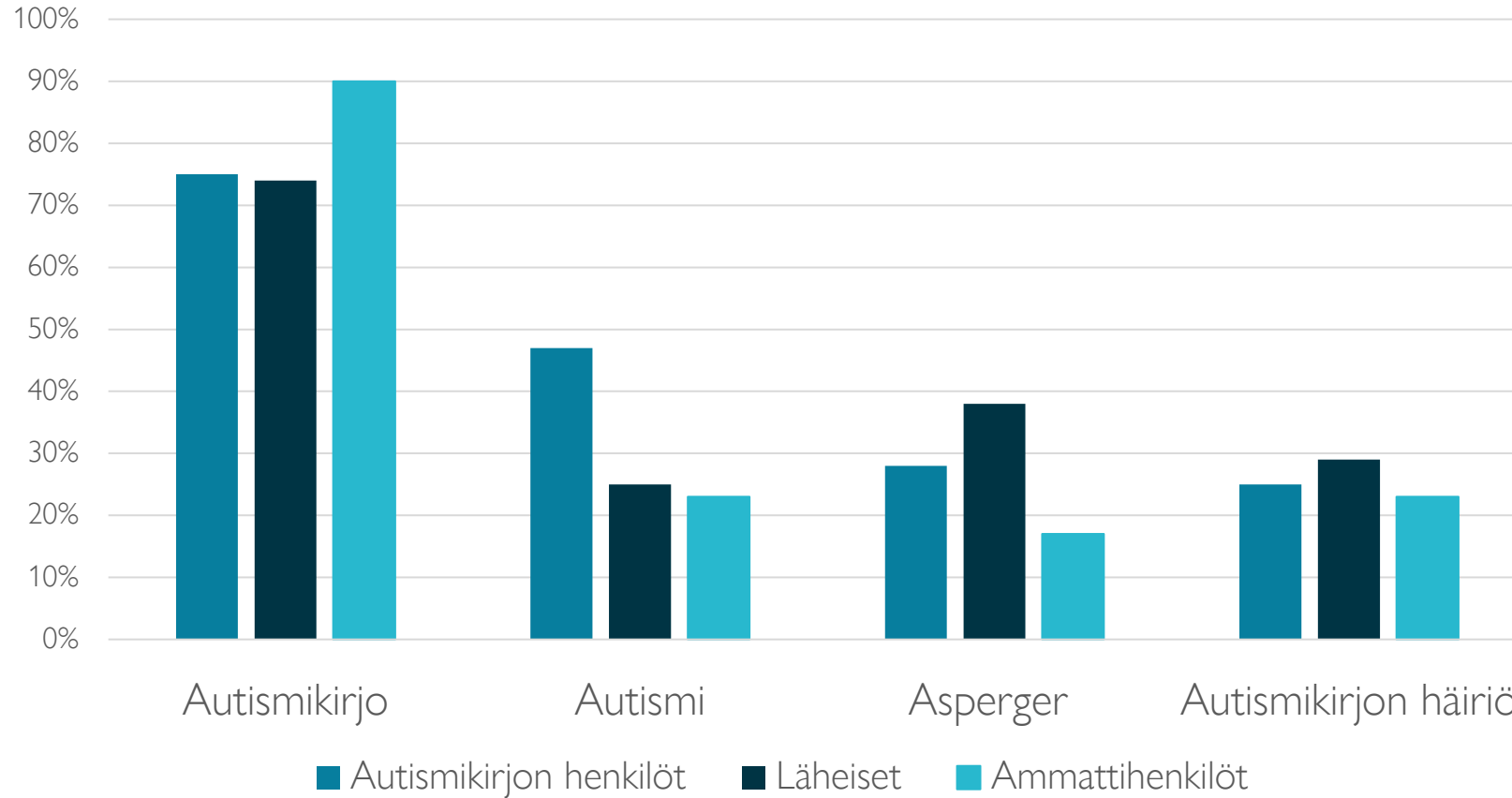
48 autismikirjon henkilöiden kanssa tai autismikirjon parissa työskentelevää **ammattihenkilöä**

Tulokset

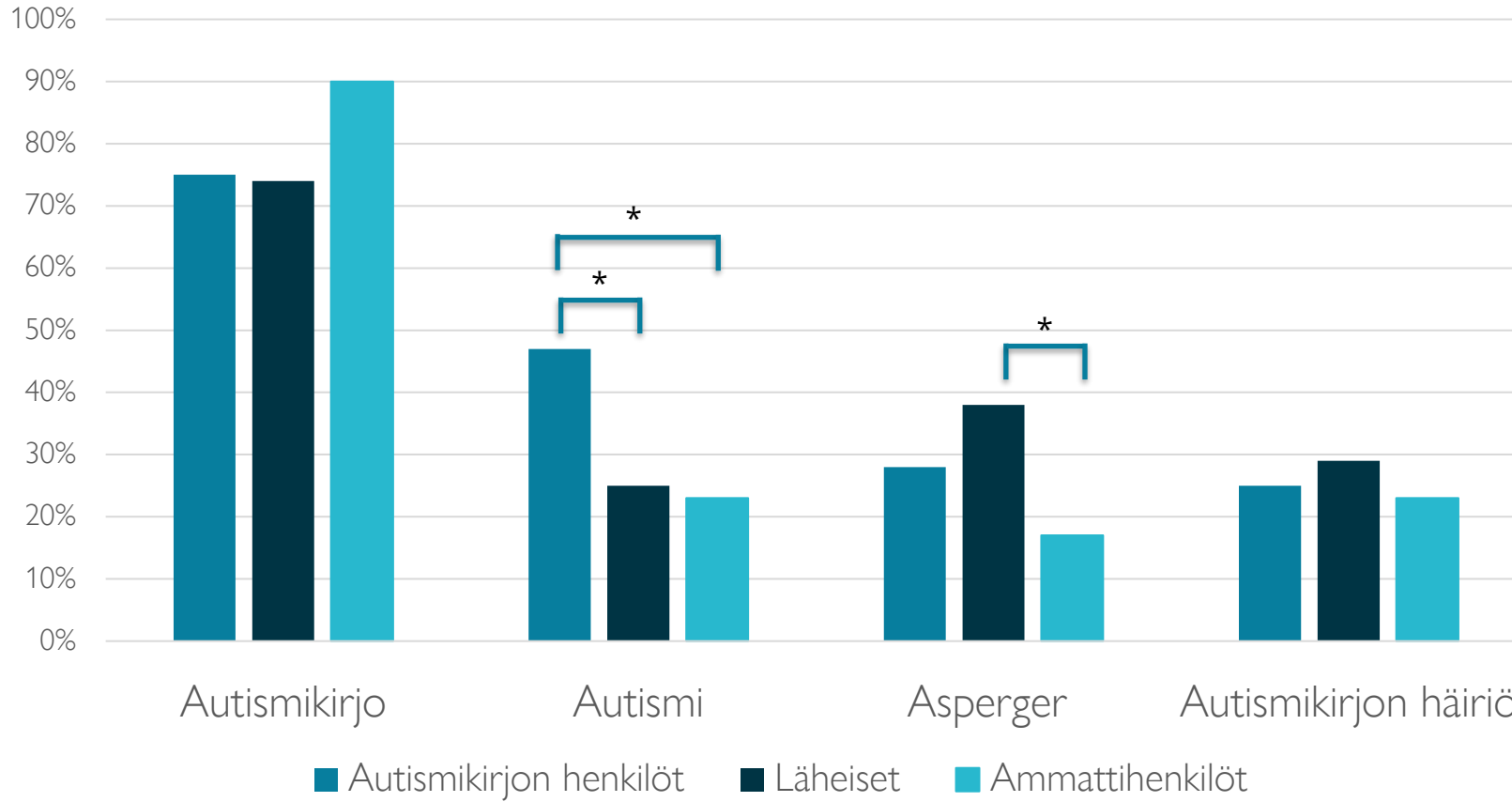

Ilmiö: Mitä termejä sidosryhmät suosivat?

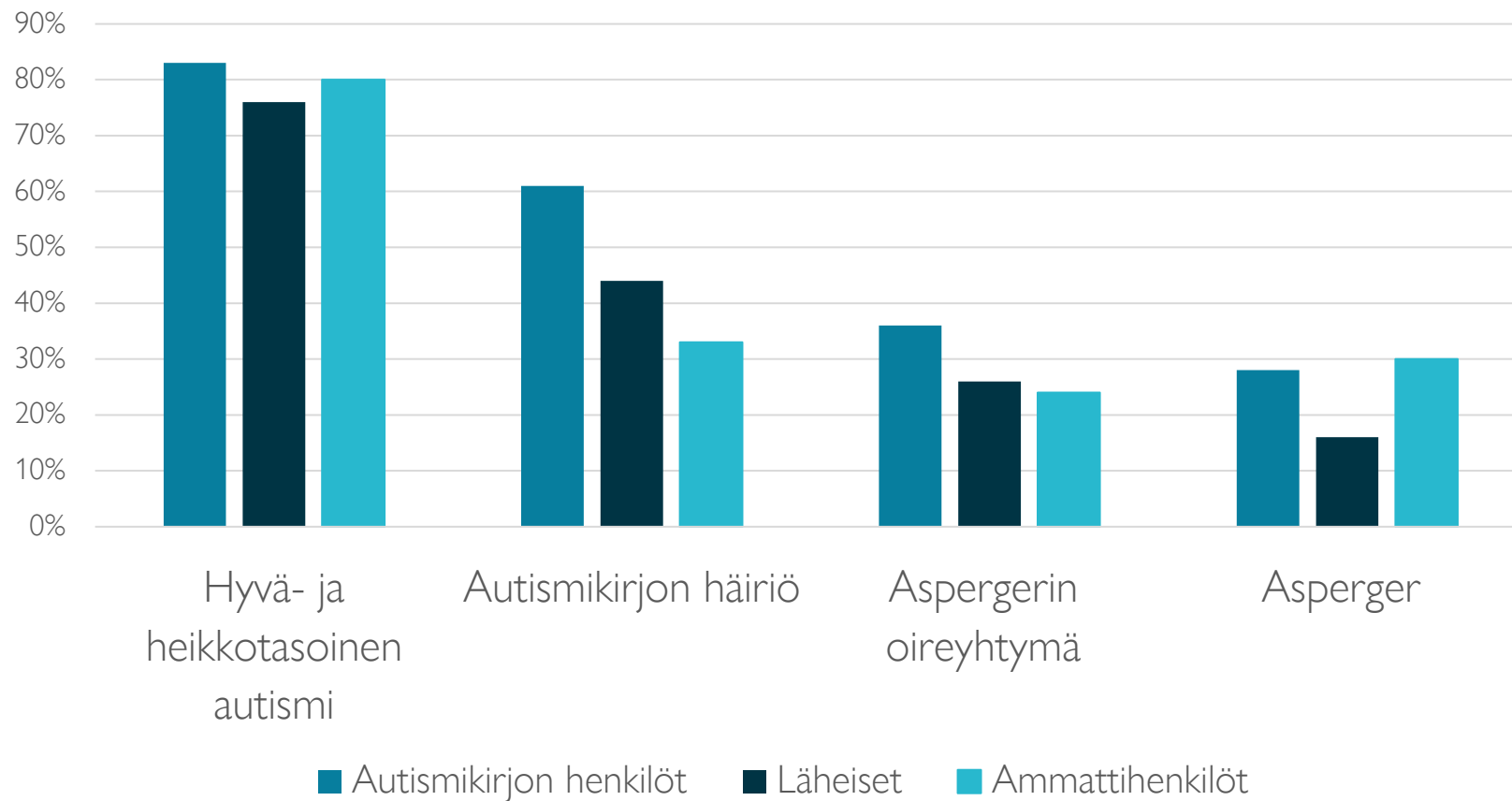
Ilmiö: Mitä termejä sidosryhmät suosivat?

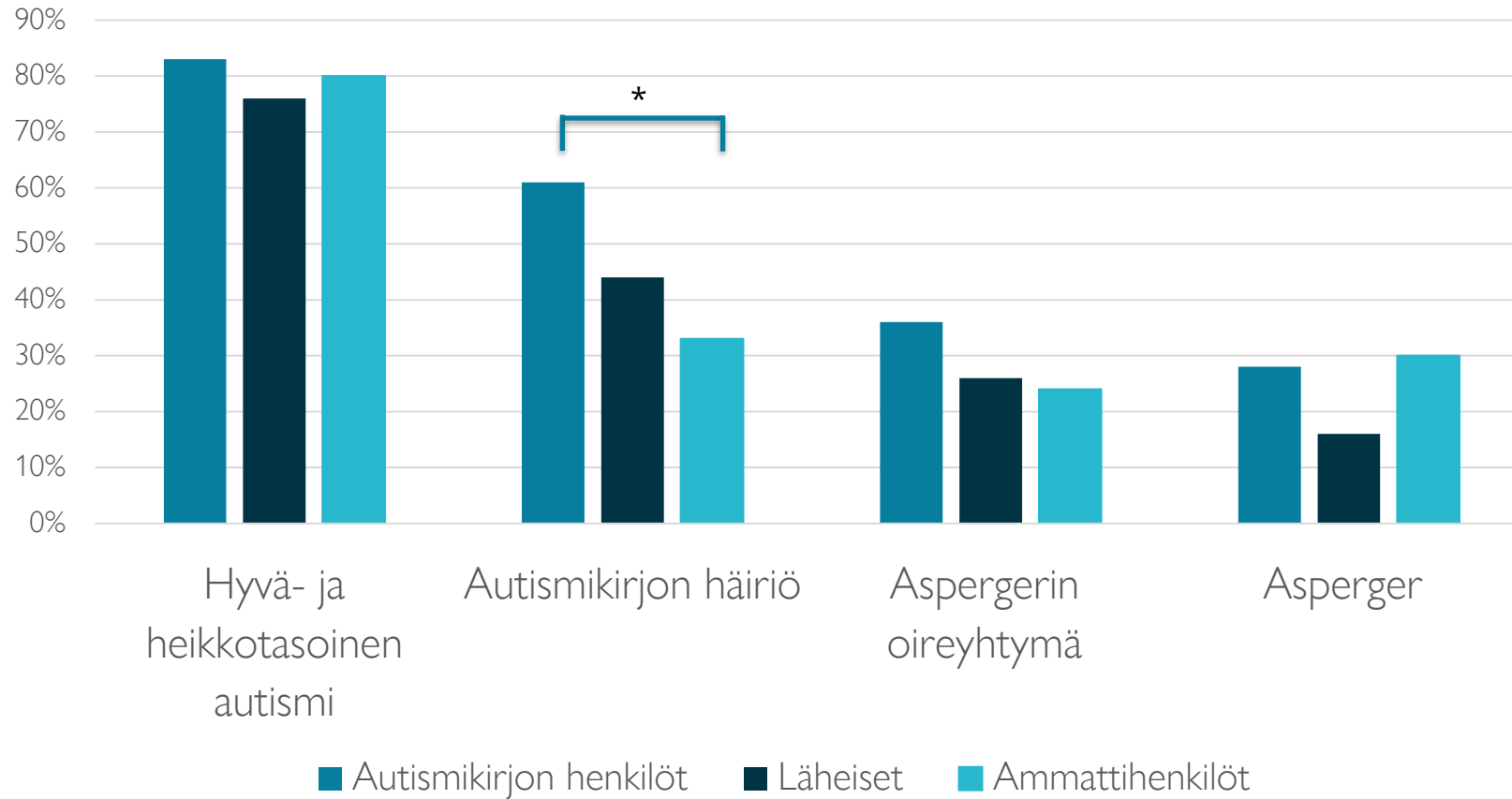

Ilmiö: Mitä termejä sidosryhmät eivät suosineet?

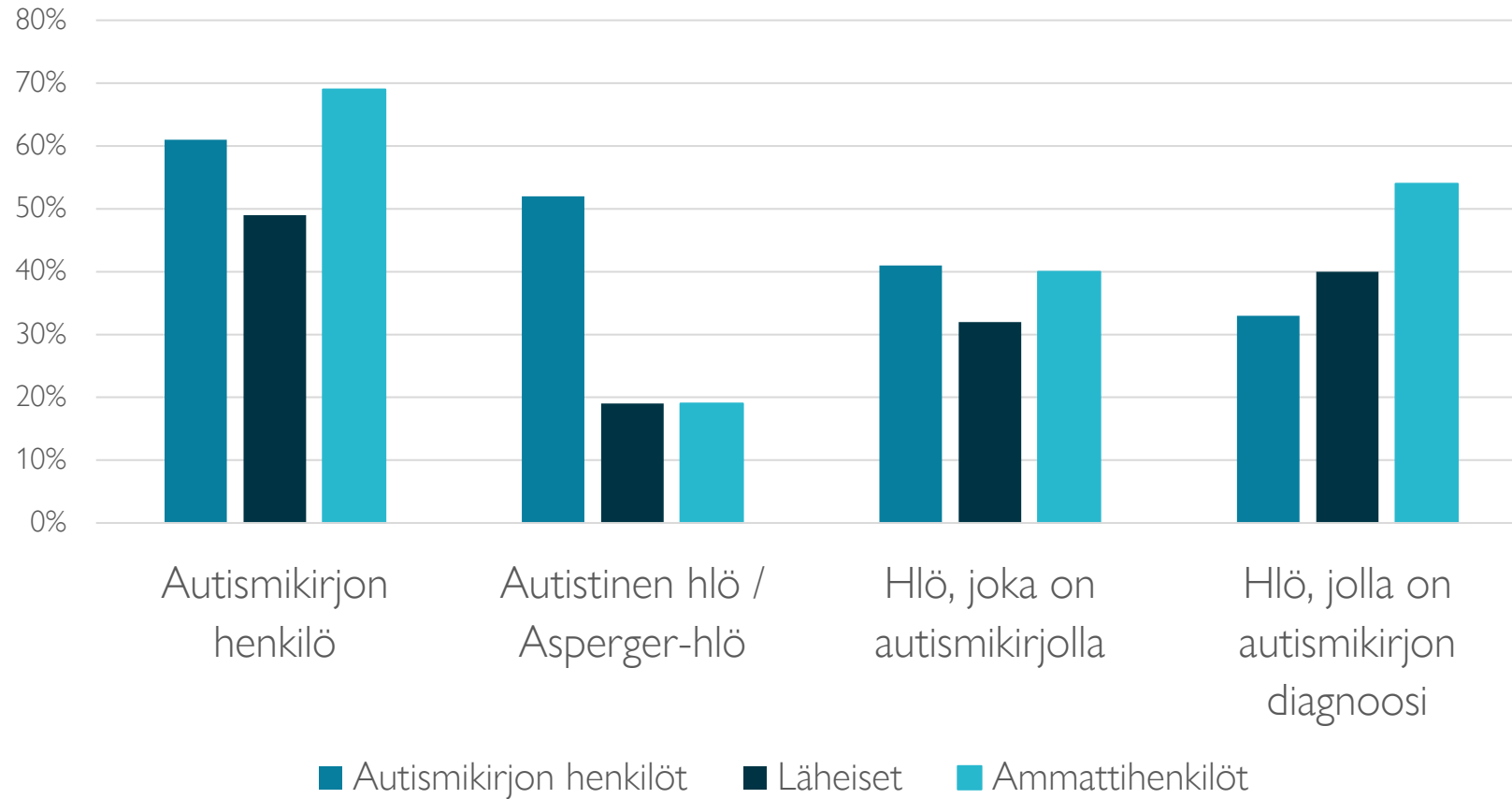

Ilmiö: Mitä termejä sidosryhmät eivät suosineet?

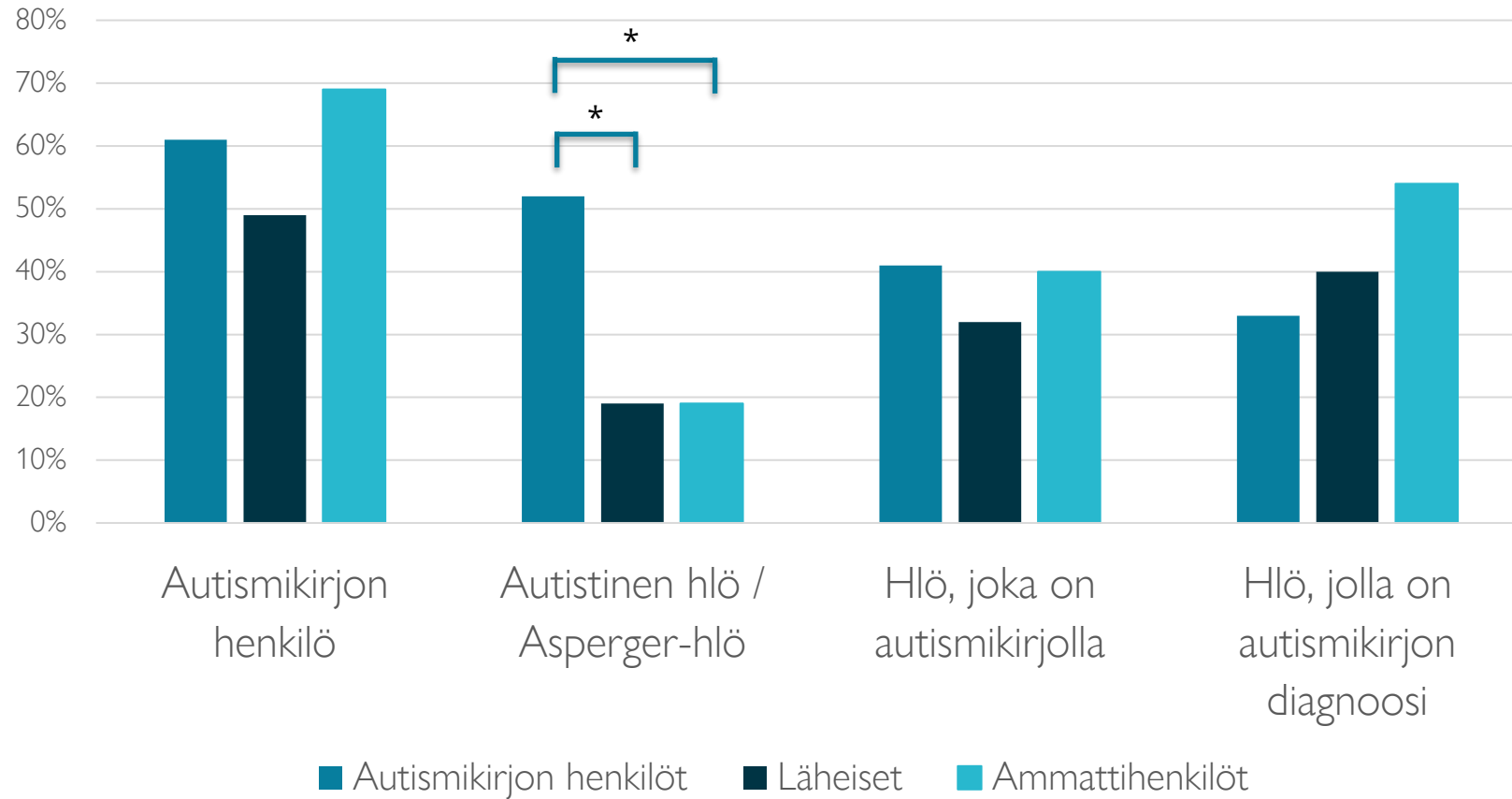

Henkilö: Mitä termejä sidosryhmät suosivat?

Henkilö: Mitä termejä sidosryhmät suosivat?

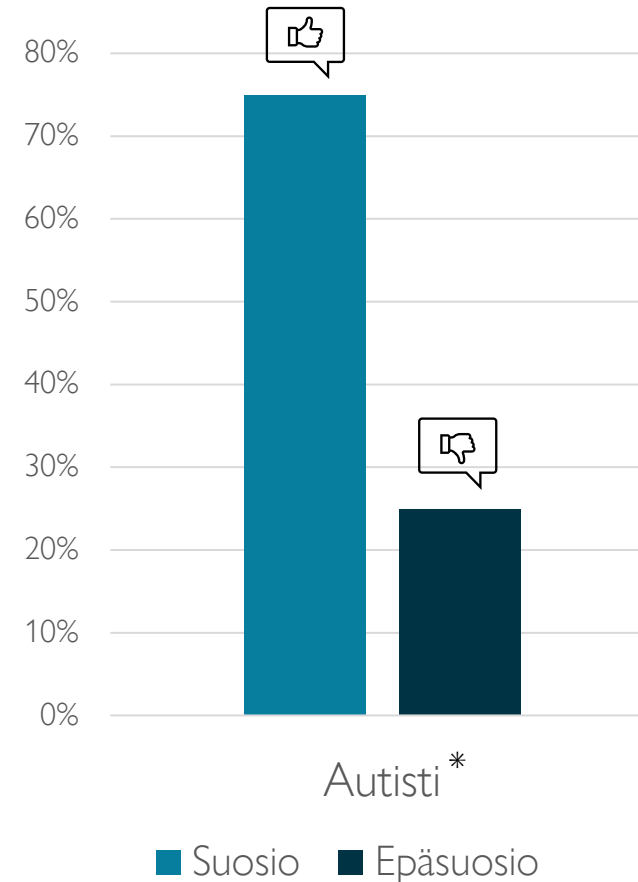

Henkilö: Mitä termejä sidosryhmät suosivat?

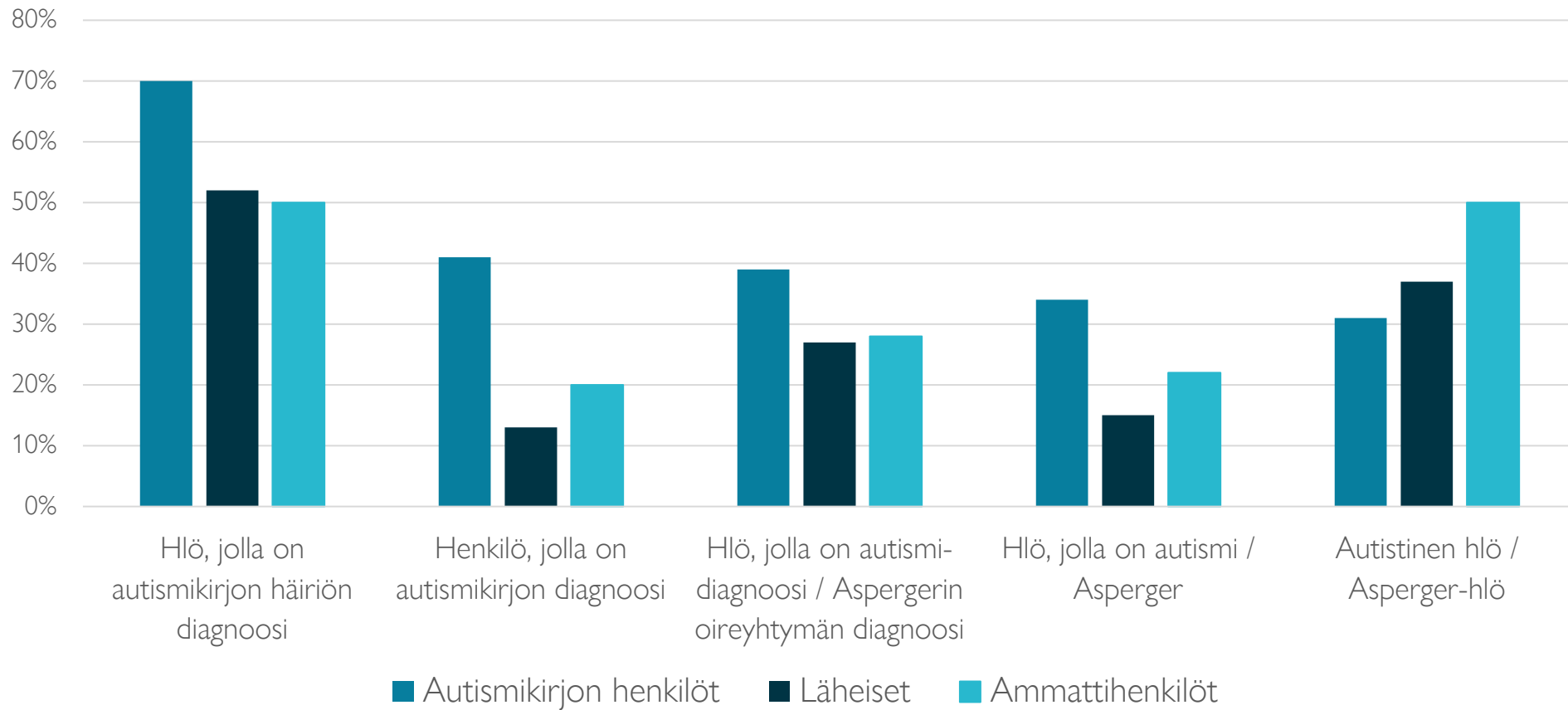
Lisäksi autismikirjon henkilöistä suurempi osa kuin läheisistä suosi sellaista termiä, jota ei oltu mainittu kyselyssä (mm. autisti).

* Huom. Vain kyseisen vaihtoehdon itse tuottaneet (12 vastaajaa)

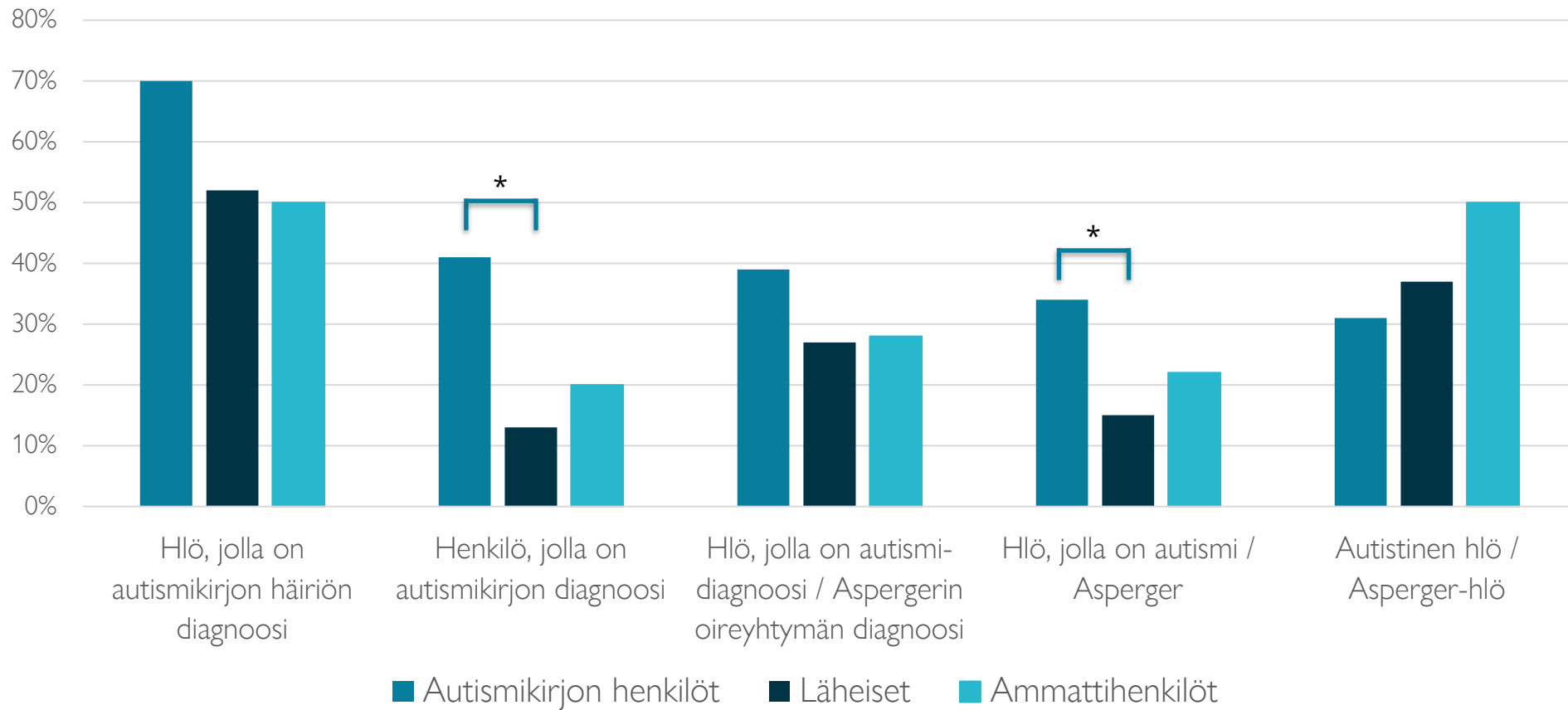

Henkilö: Mitä termejä sidosryhmät eivät suosineet?

Henkilö: Mitä termejä sidosryhmät eivät suosineet?

Termien **tärkeitä ominaisuuksia** sidosryhmien mielestä

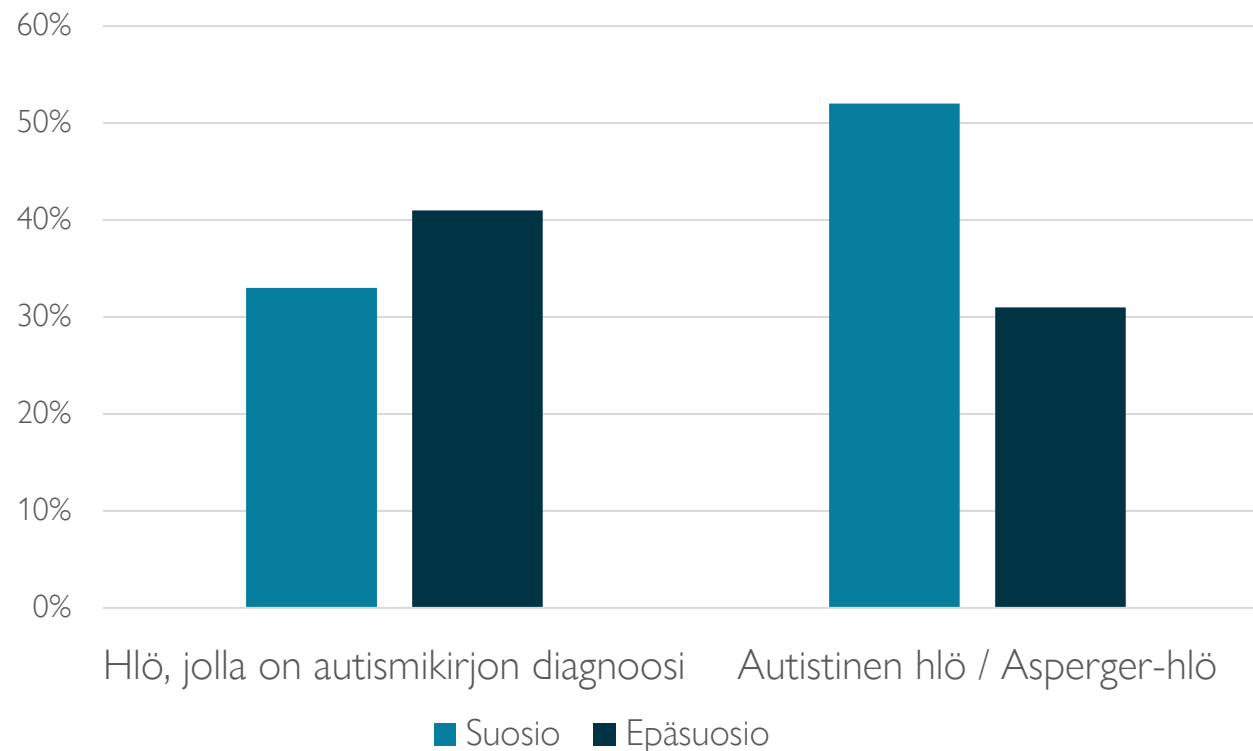
Ominaisuudet	Autismikirjon henkilöt	Läheiset	Ammattihenkilöt
Totuudenmukaisuus	66 %	52 %	52 %
Neutraalius	56 %	41 %	50 %
Informatiivisuus	41 %	37 %	44 %
Myönteisyys	38 %	36 %	29 %
Ymmärrettävyys	38 %	19 %	25 %
→ Kattavuus	19 %	25 %	44 %

Erilaisia näkemyksiä myös sidosryhmien sisällä

- Toiset termit jakoivat vastaajien mielipiteitä enemmän kuin toiset. Esimerkiksi autismikirjon henkilöiden sidosryhmässä:

Mitä tuloksista voidaan ajatella?

Tärkeää huomata, että tällaisten kyselytutkimusten tulokset edustavat yleensä **vastaajien enemmistön** näkemyksiä

Niitä ei tule tulkita kaikkien autismikirjon henkilöiden (tai läheisten tai ammattihenkilöiden) näkemyksiksi, vaan **yksilöllinen vaihtelu** on huomioitava

On hyvä huomioda myös se, että kyselytutkimuksen vastaajajoukko jäi **suhteellisen pieneksi**

Mitä tuloksista voidaan ajatella?

Sekä **autismikirjon henkilöiden** että **kaikkien vastaajien** kesken suosituimmat termit olivat

autismikirjo ja **autismikirjon henkilö**

Mitä tuloksista voidaan ajatella?

Voidaan **suositella** näiden termien käyttämistä **mikäli autismikirjon henkilön itse käyttämä tai toivoma termi ei ole tiedossa**

Suosituksena käyttää termiä, jota **autismikirjon henkilö itse käyttää tai tiedustella käytettävää termiä suoraan**

Kuinka ammattihenkilöiden olisi hyvä tiedustella termiä?

Esimerkiksi virallisissa terveydenhuollon asiakastilanteissa.

- Kysymällä suoraan esim. ”Mitä termiä toivoisit minun käyttävän?”
- Ehdottamalla käytettävää termiä esim. ”Sopiiko, että käytämme XX termiä? / Mitä ajattelet XX termistä?”
- Termiä ei tarvitse tiedustella, vaan ammattihenkilön tulisi mukauttaa oma terminologiansa asiakkaan terminologiaan.
- Suoraan tiedusteluun voi olla vaikea vastata heti. Olisi hyvä voida miettiä rauhassa ja voida palata asiaan myöhemmin.
- Termiä ei tarvitse mielestäni tiedustella lainkaan.
- Jotenkin muuten. Miten?

Mitä tutkia lisää tulevaisuudessa?

Eri ikäryhmien huomioiminen

Mitä lapset ja nuoret ajattelevat autismikirjon terminologiasta? Mitä ikäihmiset?

Mitä tutkia lisää tulevaisuudessa?

Sidosryhmät **eivät ole selkeärajaisia** ja vastaajilla on **monia erilaisia kokemuksia** kuulumisesta eri sidosryhmiin

Kuinka samankaltaisia tai erilaisia näkemyksiä on vastaajilla, jotka kokevat kuuluvansa vain yhteen tai toisaalta useaan sidosryhmään?

Millaisia näkemyksiä on esim. autismikirjon lasten vanhemmilla, jotka joko ovat tai eivät ole itse autismikirjon henkilöitä?

Mitä tutkia lisää tulevaisuudessa?

Termivalinnoille annettuja [perusteita](#) analysoidaan parhaillaan yksityiskohtaisemmin PEICAS-hankkeessa

Millaisin perustein tiettyjä termejä puolletaan ja toisia vastustetaan?
Miten perusteet liittyvät toisiinsa? Kuinka sidosryhmät eroavat toisistaan perusteiden tuottamisessa?

Mitä tehdä toisin tulevaisuudessa?

Osallistaminen tutkimuksen **varhaisemmassa** vaiheessa

Laajempi joukko autismikirjon henkilöitä työstämässä kyselyä ja vastausvaihtoehtoja

Mitä tehdä toisin tulevaisuudessa?

Laajemman ja monipuolisemman vastaajajoukon tavoittaminen olisi tärkeää.

Kuinka tukea toimintakyvyltään erilaisten autismikirjon henkilöiden osallistumista?

Mitä tehdä toisin tulevaisuudessa?

Tutkimuksesta ja sen tuloksista viestiminen **monipuolisesti ja saavutettavasti**

Millaiset kanavat ja alustat mielekkäitä ja toimivia tiedotukseen?

Kuinka viestiä saavutettavasti?

Dindar, K., Kilpiä, A., Kämäräinen, A., Pihlainen, K., Pukki, H-K., & Kärnä, E. (2023). *Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti NMI-Bulletin*, 2, 19-35.

Katja Dindar
Anni Kilpiä
Anniina Kämäräinen
Kaisa Pihlainen
Heta-Kaarina Pukki
Eija Kärnä

Sidosryhmien näkemyksiä autismikirjoa koskevasta terminologiasta Suomessa

Kohokohdat

- Kyselytutkimuksen vastaajien enemmistö suosi termejä *autismikirjo* ja *autismikirjon henkilö*
- Termit herättivät kuitenkin näkemuseroja eri sidosryhmissä. Tutkimuksen sidosryhmiä olivat autismikirjon henkilöt, autismikirjon henkilöiden läheiset ja autismikirjon parissa työskentelevät ammattihenkilöt
- Autismikirjon henkilöt suosivat "identiteetti ensin" -termejä, kuten *autismikirjon henkilö* ja *autistinen henkilö / Asperger-henkilö*
- Vastaajien mielestä hyvä termi on kuvaava, kunnioittava, käytännöllinen, ajantasainen ja käyttökontekstiinsa sopiva.

peicas

Eija Kärnä
Professori, PhD

Kaisa Pihlainen
Tutkijatohtori, PhD

Anniina Kämäräinen
Tutkijatohtori, PhD

Calkin Suero Montero
Vanhempi tutkija, PhD

Anni Kilpiä
Väitöskirjatutkija

Enni Herttuainen
Yliopisto-opettaja

Katja Dindar
Tutkijatohtori, PhD

Kürşat Çağiltay
Professori, PhD

Necdet Karasu
Apulaisprofessori, PhD

Şenol Demirtaş
Projektitutkija

Bengisu Çağiltay
Projektitutkija

Kirjallisuutta

- Bottema-Beutel, K., Kapp, S. K., Lester, J. N., Sasson, N. J., & Hand, B. N. (2021). Avoiding ableist language: Suggestions for autism researchers. *Autism in Adulthood*, 3(1), 18-29.
- Bury, S. M., Jellett, R., Spoor, J. R., & Hedley, D. (2020). “It defines who I am” or “It’s something I have”: What language do [autistic] Australian adults [on the autism spectrum] prefer? *Journal of Autism and Developmental Disorders*. <https://doi.org/10.1007/s10803-020-04425-3>
- Dwyer, P., Ryan, J. G., Williams, Z. J., & Gassner, D. L. (2022). First do no harm: Suggestions regarding respectful autism language. *Pediatrics*, 149(Supplement 4).
- Geelhand, P., Papastamou, F., Belenger, M., Clin, E., Hickman, L., Keating, C. T., & Sowden, S. (2023). Autism-related language preferences of French-speaking autistic adults: An online survey. *Autism in Adulthood*. <https://doi.org/10.1089/aut.2022.0056>
- Gernsbacher, M. A. (2017). Editorial perspective: The use of person-first language in scholarly writing may accentuate stigma. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 58(7), 859–861.
- Keating, C. T., Hickman, L., Leung, J., Monk, R., Montgomery, A., Heath, H., & Sowden, S. (2023). Autism-related language preferences of English-speaking individuals across the globe: A mixed methods investigation. *Autism Research*, 16(2), 406-428.
- Kenny, L., Hattersley, C., Molins, B., Buckley, C., Povey, C., & Pellicano, E. (2016). Which terms should be used to describe autism? Perspectives from the UK autism community. *Autism*, 20(4), 442-462.
- Sinclair, J. 2013. Why I dislike person first language. http://www.larry-arnold.net/Autonomy/index.php/autonomy/article/view/OP1/html_1
- Vivanti, G. (2020). Ask the editor: What is the most appropriate way to talk about individuals with a diagnosis of autism?. *Journal of Autism and Developmental disorders*, 50(2), 691-693.

KIITOS!

katja.dindar@uef.fi
katja.dindar@oulu.fi

<https://www.peicas.fi/>
<https://twitter.com/PEICAShanke>

